

Handlingsplan för utveckling av anhörigstöd 2016 – 2018

Innehåll

Inledning.....	2
Syfte.....	3
Kommunens värdegrund.....	3
Definitioner	4
Målarbete.....	4
Samarbete med hälso- och sjukvården.....	5
Nulägesbeskrivning	5
Information	8
Stöd i direkt och indirekt form	9
Samverkan.....	12
Utvecklingsområden	13
Sammanfattning och slutsatser	14
Förslag till Omsorgsnämnden	14

Inledning

Handlingsplanen för år 2016-2018 är ett inriktnings- och arbetsdokument för förtroendevalda och anställda inom Omsorgsförvaltningen i Sotenäs kommun. Dokumentet innehåller till stor del samma områden som handlingsplanen för år 2012 - 2015 då den ansågs innehålla delar som fortsatt är viktiga för utvecklingen av anhörigstöd i kommunen, som man ännu inte arbetat med. Handlingsplanen utgår i huvudsak från Socialtjänstlagen 5 kap.10§, utifrån Omsorgsnämndens övergripande mål samt kommunens värdegrund. Samtliga målgrupper som omfattas av socialtjänstlagens bestämmelse ska erbjudas stöd. Enligt promemorian DS 2008:18 ska stödet till anhöriga kännetecknas av individualisering, flexibilitet och kvalitet.

Anhöriga svarar för omfattande hjälp och stöd till närstående som på grund av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning behöver hjälp. Merparten av det stöd som erbjuds i dag är riktat till äldre anhöriga. Från den 1 juli 2009 är kommunernas skyldighet att ge stöd till anhöriga förtydligad genom en ändring i Socialtjänstlagen 5 kap. 10§

"Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder".

Lagen innebär att befintligt anhörigstöd bör utvecklas och kompletteras. Samtliga målgrupper som omfattas av socialtjänstlagens bestämmelse ska erbjudas stöd. Enligt promemorian DS 2008:18 tydliggör lagen kommunens skyldighet att erbjuda stöd, för att underlätta för de personer som hjälper och stödjer närstående. Stödet till anhöriga ska kännetecknas av individualisering, flexibilitet och kvalitet. Lagen är en markering från samhällets sida, omsorgen om anhöriga ska bygga på ett samarbete mellan anhöriga och den offentliga vården och omsorgen. Anhörigas arbetsinsatser ska erkännas vilket avspeglas i den nya lagstiftningen.

Syfte

Syftet med upprättande av en handlingsplan för kommunens anhörigstöd är att erbjuda alla som stödjer en närstående i Sotenäs kommun anhörigstöd, oavsett ålder. Stödformen skall vara individuell och syfta till att kunna hantera sin livssituation, underlätta för dem fysiskt, psykiskt och socialt samt att förebygga ohälsa och främja hälsa. Stödet ska syfta till att minska konsumtion av sjukvård, ge ökad trygghet och säkerhet i vardagen. Handlingsplanen för anhörigstöd ska verka för att kommuninvånare och besökare upplever att det i kommunen finns en helhetssyn och öppenhet i frågor rörande anhörigstöd.

Kommunens värdegrund

Handlingsplanen för anhörigstöd utgår ifrån kommunens gemensamma

värdegrund med ledorden **Helhetssyn - Öppenhet - Delaktighet.**

Omsorgsnämndens Övergripande mål

- Omsorgsnämndens insatser ska präglas av kontinuitet och kompetens både vad avser innehåll och personal
- Samtliga omsorgstagare ska utifrån sina egna livsvillkor och bemötas med respekt.
- Den enskildes behov och integritet ska ligga till grund för insatserna
- Den enskilde ska erbjudas god service och tillgänglighet

Definitioner

Socialstyrelsens definition på anhörig och närstående är följande:

- Anhörig är den som ger hjälp och stöd.
- Närstående är en person som tar emot hjälp och stöd.

Med *anhörig* menas den person som inom familjen, släkten, vänkretsen eller som granne vårdar/stödjer *närstående* som på grund av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning är i behov av hjälp och stöd för att klara den dagliga livsföringen.

Med *partnerskap* menas att samarbetsparterna arbetar på lika och jämbördiga villkor, för att tillsammans skapa de bästa förutsättningarna för anhöriga och närstående. Samarbetet ska utveckla en dialog och relation mellan anhöriga, kommun, region, föreningar, ideella och frivilligorganisationer.

Med *omsorgsförvaltning* menas kommunal verksamhet inom äldreomsorg, stödet till funktionsnedsatta, samt hälso- och sjukvård.

Med *interna samarbetsparter* menas personal inom äldreomsorg, stödet till funktionsnedsatta, rehabilitering, handläggningskontor samt hälso- och sjukvård.

Med *externa samarbetsparter* menas anhöriga, intresse- och frivilligorganisationer, skola, kyrka och andra samfund, VG-regionen, privata vårdgivare, myndigheter och arbetsgivare.

Målarbete

Det finns flera områden inom anhörigstödet som är i behov av utveckling och bör formuleras. Sveriges kommuner har under flera år fått statliga stimulansbidrag för att utveckla stödet till anhöriga. Socialstyrelsen erfar dock att många kommuner framför allt har utvecklat stödet till anhöriga till äldre och betonar därför att särskilda ansträngningar bör göras för att utveckla nya stödformer för att bättre kunna möta behoven hos anhöriga till långvarigt sjuka och personer med funktionsnedsättning under 65 år.

Anhörigperspektivet måste integreras i socialtjänstens olika verksamheter, förhållningssättet och bemötandet av anhöriga utvecklas så att personalen ser, lyssnar till och respekterar anhöriga.

"Var och en inom socialtjänsten har ett ansvar när det gäller stöd till anhöriga och att skapa "anhörigvänliga" verksamheter. Ansvarets innehåll ser olika ut på olika nivåer i organisationen. Alla som möter anhöriga i sitt dagliga arbete har ansvar att uppmärksamma dem, att se deras behov och att ge stöd."
(Stöd till anhöriga, Socialstyrelsen 2013)

Ytterligare utvecklingsområden som framhålls av Socialstyrelsen, är att förbättra informationen till allmänheten. Ett utökat samarbete inom socialtjänsten bör ske, och även mellan socialtjänsten och landstinget för att anhörigas behov av stöd ska kunna mötas på ett tidigt stadium.

Samarbete med hälso- och sjukvården

Personer som drabbas av sjukdom eller funktionsnedsättning och deras anhöriga, får ofta en tidig och många gånger långvarig kontakt med hälso- och sjukvården. I hälso- och sjukvårdslagen finns ingen motsvarande bestämmelse som i Socialtjänstlagen. Däremot har hälso- och sjukvården en lagreglerad uppgift att förebygga ohälsa, sjukdom eller skada.

2c § hälso- och sjukvårdslagen

Hälso- och sjukvården skall arbeta för att förebygga ohälsa. Den som vänder sig till hälso- och sjukvården ska när det är lämpligt, ges upplysningar om metoder för att förebygga sjukdom eller skada. Enligt Socialstyrelsen ska hälso- och sjukvården i förebyggande syfte uppmärksamma anhöriga. Om de riskerar att drabbas av ohälsa på grund av att de vårdar eller stödjer en närstående. Det är ofta personalen inom landstingets hälso- och sjukvård som först kommer i kontakt med anhöriga. Hälso- och sjukvårdens personal kan därför tidigt både identifiera och informera anhöriga om möjligheten att få stöd.

Nulägesbeskrivning

Befolkningsunderlag

Befolkningen i Sverige har genom åren blivit allt äldre. Medellivslängden för nyfödda var under 1900-talet första årtionde lägre än 60 år. Idag beräknas medellivslängden för nyfödda flickor till drygt 83 år och för pojkar knappt 79 år. Inom de närmaste åren kommer en stor andel av befolkningen att nå pensionsålder. I Sotenäs kommun är drygt 30 % av befolkningen över 65 år, i jämförelse med 19 % i hela riket. Detta faktum bör innebära att det finns fler anhöriga till äldre i Sotenäs kommun än vad det finns generellt i Sverige (även om de anhöriga bor i andra kommuner).

Antal anhöriga i Sotenäs

Enligt Nationellt Kompetenscentrum Anhöriga (NKA) finns det 1,3 miljoner vuxna anhöriga i Sverige, det vill säga anhöriga som är över 18 år. Det innebär att nästan var femte vuxen tar hand om eller stöttar någon i sin närhet, och större delen av dessa är dessutom i yrkesverksam ålder. Om vi skulle applicera samma uträkningsmetod på Sotenäs kommun så kan man se att det finns 7663 personer som är mellan 18 och 100 +, som man då skulle räkna som vuxna (SCB, befolkningsstatistik 2015). Om vi antar att siffrorna för Sverige är representativa även för Sotenäs kommun, det vill säga att var femte vuxen är anhörig, skulle det innebära att det finns ungefär 1500 anhöriga i kommunen som stöttar en närstående. Det kan handla om allt från enstaka gånger eller tillfällen, till att ta hand om någon som står en nära varje dag.

Enligt NKA är den största andelen anhörigvårdare mellan 45 och 65 år, däremot är det gruppen 65 till 80 åringar som lägger mest tid på att vårda eller stötta en nära anhörig.

Barn som anhöriga

Hur många barn är egentligen anhöriga? Det finns inget enkelt svar på den frågan, här är dock några hållpunkter att förhålla sig till.

- Ett barn av trettio har minst en förälder som avlider innan barnet hunnit fylla 18 år. Det är ett barn i varje skolklass.
- Åtta procent av alla barn har minst en förälder som vårdats ineliggande på sjukhus på grund av psykisk sjukdom och/eller missbruk.
- Närmare var femte förälder lider av ångslan, ångest, oro eller annan psykisk ohälsa som inte är så allvarlig att den leder till sjukhusvård.
- Omkring 12–24 procent har en förälder med allvarlig fysisk sjukdom.

(Barn som anhöriga till patienter i vården, hur många är de? Anders Hjern och Helio Adelino Manhica, 2013)

När en någon i en familj drabbas av sjukdom eller andra allvarliga svårigheter drabbas alla i familjen, även barnen. För att öka stödet till barnen och hela familjen krävs i regel inga stora insatser. Ofta kommer man långt med att ge anpassad information och svara på frågor som familjen har. Barnen behöver ett tryggt forum där de kan ge uttryck för sina tankar och upplevelser. Föräldrarna behöver få den hjälp och det stöd som de behöver för att kunna vara så bra föräldrar som möjligt, och ofta är det viktigt att det finns någon vuxen utöver föräldrarna som kan stötta upp. Barn som får ett övermäktigt omsorgsansvar måste avlastas och få möjlighet till en trygg och strukturerad vardag.

Att ge barn stöd tidigt när de befinner sig i en anhörigsituation är otroligt viktigt för att minska barnens lidande, men det finns också ekonomiska vinster i det. Man räknar med att samhällskostnaderna skulle kunna minska med 35 miljarder om barn till missbrukare eller föräldrar med allvarlig psykisk ohälsa inte själva utvecklar detta när de blir vuxna (NKA, Barn som anhöriga, 2016).

Enligt Socialstyrelsen har hälso- och sjukvården det största ansvaret när det kommer till att ge stöd till barn som är anhöriga, antingen genom direkt stöd som information och stödsamtal till barnen, eller indirekt genom föräldrarna. Kommunerna har ett stort ansvar att skapa förutsättningar som gör att barn kan växa upp under trygga förhållanden, och därmed också ett tydligt ansvar att ge stöd till barn i svåra livssituationer. Vi har också anmälningsskyldighet i de fall vi misstänker att ett barn far illa.

Jämställdhet och folkhälsa

När det kommer till könsfördelningen bland anhöriga ser den relativt jämn ut, men det är en något högre andel kvinnor som ger en närstående omsorg. Det har också visat sig att kvinnor i större utsträckning ger en mer omfattande omsorg, i form av tillsyn, umgänge och personlig omsorg medan män ofta hjälper till med praktiska saker och ekonomi. NKA uppskattar att kvinnor utför två tredjedelar av den omsorgen som ligger på anhöriga (NKA, Snabba fakta).

Mer än fyra av fem anhöriga menar att de mår bra av att ge en närstående omsorg och det har en positiv inverkan på livskvaliteten att veta att den närstående får god omsorg, oavsett om den kommer från dem själva eller någon annan. Trots detta finns ett negativt samband mellan upplevd hälsa och att ge omfattande omsorg, ju mer omsorg man ger desto sämre upplever man att man mår. Generellt sett upplever kvinnor en sämre hälsa än män, vilket kan vara kopplat till att kvinnor ger mer omsorg. Så många som var femte anhörig upplever väldigt ofta eller alltid att det är psykiskt påfrestande att ge omsorg, vanligast är det bland föräldrar som ger omsorg till sitt barn. Var fjärde anhörig upplever att omsorgen är fysiskt krävande (NKA, Snabba fakta).

Förebyggande insatser riktade till anhöriga kan medföra stora vinster, både hälsomässiga och ekonomiska, för såväl invånare som samhället då det kan motverka uppkomsten av skador och ohälsa. Att vara socialt aktiv och ha en meningsfull uppgift har inte bara betydelse för välbefinnandet, utan även för risken att drabbas av psykisk ohälsa. Ansvar för förebyggande arbete ligger såväl hos kommunen som på länssjukvård och primärvård.

Anhörigstödet idag

Omsorgsförvaltningen erbjuder idag ett antal olika stödformer som framförallt riktar sig till äldre anhöriga. Forskning om anhöriga visar emellertid att merparten av alla som ger anhörighjälp är i åldern 45-65 år. Många anhöriga

är i yrkesverksam ålder, vilket kan innebära en speciell problematik som kräver en annan typ av stöd. Det stöd som erbjuds idag upplevs inte i tillräcklig omfattning utgå från de anhörigas och deras närståendes behov och rutiner. Stödet behöver utvecklas och bli mer individanpassat. Det stöd som framförallt efterfrågas av anhöriga inom olika målgrupper är att få avlösning, information och kunskap, någon att tala med samt bli bekräftad och uppskattad.

Anhörigsamordnare

Under åren 2008-2009 skedde en uppbyggnad av kommunens anhörigstöd till äldre med statliga stimulansmedel. I januari 2010 beslutade Omsorgsnämnden att införa en permanent organisation med en tjänst som anhörigsamordnare om 0.5 årsarbetare.

Nuvarande anhörigsamordnare anställdes hösten 2015. Som en hjälp i arbetet finns en styrgrupp som träffas fyra gånger om året och stöttar anhörigsamordnaren i att prioritera sitt arbete, skapa målsättningar samt att följa upp arbetet kring anhörigstödet.

Information

Extern information

En förutsättning för att anhöriga ska kunna ta emot stöd är att de har kunskap om stödet. Information ska finnas lättillgänglig och i ett antal olika former. En viktig källa till information gällande extern verksamhet, är oftast de kontakter som anhöriga redan har. Exempel på befintliga kontakter kan vara biståndsenheten och sjuksköterskeenhetsen. Hemsidan är ytterligare en extern informationskälla.

Enligt både SoL och HSL ska kommunen bedriva uppsökande verksamhet i förebyggande syfte. Biståndsenheten arbetar idag med förebyggande informationer i kontakten med t ex pensionärsorganisationer och anhörigcirkelns sammankomster. I dagsläget finns inga utarbetade rutiner och riktlinjer för det förebyggande arbetet till kommuninvånaren, oavsett dennes ålder

Hemsida och broschyrer

Kommunens hemsida ger information om verksamheter inom social omsorg och service, samt hur man ansöker om insatser. På hemsidan kan man lämna synpunkter på hemsidans innehåll samt synpunkter på verksamheten. Vård & omsorgsverksamheten har broschyrer som beskriver dess verksamheter, broschyrerna finns på kommunkontor och Mötesplats Kvarnberget. Broschyrerna används av tjänstemän för information vid vårdplanering, inflyttning, uppsökande verksamhet och hembesök. Både personal, brukare och anhöriga upplever det positivt att det finns skriftliga informationer.

Intern information

Olika professioner inom förvaltningen ger information till anhöriga och närstående per telefon, hembesök, vårdplanering, inflyttningssamtal, riskbedömningar, genomförandeplaner och uppföljningar. Informationen avser oftast vad den egna förvaltningen tillhandahåller, kontaktuppgifter, ansökningsförfarande, kostnader för den enskilde samt hur olika insatser inom omsorg och social service sker.

Stöd i direkt och indirekt form

Stödformer som riktar sig direkt till den anhörige är enskilda samtal, anhörigcirklar, samtalsgrupper, föreläsningar, påannonserade informationer för målgruppen och rekreationstillfällen. De direkta formerna av anhörigstöd kan variera mellan olika kommuner.

Indirekt stöd kan vara att den närstående får hjälp av hemtjänst, ansökt om avlösning, deltar på dagverksamhet, korttidsvistelse och ledsagarservice.

Indirekta insatser

Kommunens biståndsbedömda insatser som ger anhöriga ett indirekt stöd finns listade i broschyren för anhörigstöd och är där tydligt beskrivna. Det är biståndsenheten som tar alla beslut och till biståndsenheten kan man höra av sig om man exempelvis vill ha information om möjligheter och villkor för stöd eller avlösning i olika former. Den anhörige kan tillsammans med den närstående söka stöd utifrån de behov som finns, vilket en biståndshandläggare därefter prövar. Anhöriga kan även söka insatser för egen del.

Utbildning av anställda inom omsorgsförvaltningen

Den nya lagen om att ge anhörigstöd inom samtliga verksamheter, gör att personal inom vård och omsorg behöver utbildning. Bemötande, stödsamtal samt vilket anhörigstöd som finns att tillgå är områden som kräver utbildningsinsatser. Det är även ett sätt att uppnå nämndens programförklaring om att anhöriga och närstående ska ges möjligheter till insyn och påverkan. Utbildning av personal är en form av indirekt anhörigstöd. Nationellt kompetenscentrum anhöriga har tagit fram en webbutbildning för anställda inom vård och omsorg, och kan vara ett verktyg för att öka kunskapen och medvetenheten kring anhörigas behov.

Direkta insatser

Med direkta insatser menas stöd och aktiviteter som ges direkt till den anhörige. Nedan listas de stödformer som idag erbjuds i Sotenäs kommun samt exempel på former som andra kommuner erbjuder som kan ses som inspiration.

Stödsamtal

Enskilda stödsamtal är en individuell stödform som efterfrågas av anhöriga inom samtliga målgrupper enligt Anhörigas Riksförbund. För det stora flertalet av anhöriga är det oftast ett "medmänskligt samtal" med inslag av information, råd och stöd som efterfrågas. Möjligheten att få enskilda samtal behöver öka. Ett underlag för stödsamtal arbetas för närvarande fram av en arbetsgrupp inom Fyrbodals Nätverk för Anhörigstöd - FyrNA. Utsedda kontaktpersoner i vård & verksamheter (ex. på boendeenheterna) är viktiga personer när det gäller information och stöd till den anhörige.

Det enskilda samtalet är den stödform som oftast har bäst förutsättningar för att bli ett gott individuellt stöd. I dagsläget har anhöriga en möjlighet att efter egen kontakt, samtala med ansvariga för förvaltningens olika verksamheter. Även olika professioner ex. sjuksköterskor som gör direkta insatser, ger stöd och information i form av samtal.

Anhörigrupper

Anhörigrupper är en stödform som anhöriga upplever mycket positivt. Det upplevs som ett gott stöd att möta andra i liknande situation och få reflektera tillsammans. Anhörigrupper ger möjlighet till ökad kunskap, få råd och tips om hur vardagen kan underlättas. Samtliga målgrupper anger att det är av stor vikt att erbjudas delta i en anhörigrupp. Träffar kan även ordnas i cirkelform och då med ökat fokus på utbildning och information. Informell kunskapsförmedling är av stor betydelse, och idag finns en anhörigrupp för äldre anhörigvårdare som träffas en gång i veckan på Kvarnbergets äldreboende. Målsättningen är att på sikt starta upp fler anhörigrupper inom fler områden, för 2016 kommer satsningar göras för att starta en grupp med fokus på anhöriga till barn med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Linus & Lina

Linus & Lina är en verksamhet som vänder sig till barn med missbrukande föräldrar och/eller psykisk sjukdom. De erbjuder gruppverksamhet och enskilda stödsamtal till unga anhöriga. Omsorgsnämnden är med och finansierar verksamheten.

Mötesplatser

Mötesplats Kvarnberget är under uppbyggnad och ett utrymme att mötas i ska skapas där hjälpmedelsutställningen tidigare stod. Där ska möbleras med soffor och bord för att besökande och boende på Kvarnberget ska kunna samtala. Planen är att det även ska finnas en kaffeautomat i entrén samt en dator för att kunna söka information. Utrymmet ska kunna nyttjas som en informell mötesplats där det finns möjlighet att bjuda in aktörer och personer utifrån så som föreningar och olika intresseorganisationer. En annan tanke är att hålla ett öppet anhörigcafé i detta utrymme.

Anhörigvårdarkort

Sedan 2009 tillhandahåller Omsorgsförvaltningen ett kostnadsfritt anhörigvårdarkort. Kortet fungerar som en länk vid eventuell sjukdom eller olycka, mellan den drabbade som inte själv kan förmedla sig med omvärlden, och till den närstående. Via anhörigvårdarkortets anvisningar kan omvärlden få vetskap om vem man bör kontakta för att den i hemmet inte skall bli bortglömd. Kortet är i plånboksformat och är tänkt att förvaras i närheten av legitimationshandling. Den anhörige fyller i all viktig information om vilka som är kontaktpersoner, och informerar dem om att de står angivna på anhörigvårdarkortet.

Samordnaren för anhörigstöd

Omsorgsförvaltningens samordnare för anhörigstöd har en betydande roll i utvecklingen av anhörigstödet. Samordnaren ska arbeta övergripande och vara drivande för att hitta och utveckla nya samverkansformer. Vara uppdaterad och bevaka nyheter inom området, och se till att den information som finns är aktuell. Samordnaren ska även kunna ge personligt stöd till enskilda anhöriga genom rådgivande samtal.

Utbildning till anhöriga

Anhöriga inom samtliga målgrupper efterfrågar utbildning och mer kunskap om den närståendes sjukdom och/eller funktionsnedsättning. Fler utbildningstillfällen och föreläsningar önskas inom olika områden. Anhörigsamordnaren samverkar även med andra kommuners anhörigsamordnare, och har tidigare organiserat en läkemedelsutbildning för anhöriga tillsammans med kranskommunerna.

Intresse- och Frivilligorganisationer

Kommunens intresse- och frivilligorganisationer är en stor tillgång inom omsorgens verksamheter och skulle kunna utvecklas mer. Samarbetet mellan verksamheter och organisationer skulle kunna utökas och intensifieras. Anhörigsamordnaren har redan idag ett samarbete med bland annat Föreningen AXEL, Röda Korset, Studieförbundet Vuxenskolan och Studieförbundet Bilda.

Övriga verksamheter har andra samarbetspartners i föreningslivet/studieförbunden och kommunens olika samfund. Arbetet med att samarbeta med intresse- och frivilligorganisationer och samfunden, är ett utvecklingsområde som kräver en samordnande funktion.

Förslag på möjliga insatser till anhöriga som bör utredas

Vila och rekreation

Syftet med vila och rekreation är att anhöriga ska erbjudas avkoppling och bli uppmärksammade. Intresset är stort och många anhöriga är i behov av dagar och aktiviteter för att må gott och en stunds avkoppling. Anhöriga efterfrågar

kortare rekreationsvistelser vilket många andra kommuner erbjuder, dock inte Sotenäs.

Rekreationsvistelser innebär vistelse som oftast samordnas med föreningar till anläggningar som är anpassade för anhörigrekreation, ex. Mösseberg SPA och Piperska stiftelsen i Lundsbrunn. Kostnaden för vistelsen delas oftast mellan den anhörige själv och kommunen. Rekreationer som efterfrågas är utflykter, matlagningskurser, och möjlighet till gemensam friskvård "på hemmaplan".

Frågan kring rekreation är lyft till Fyrbodals nätverk för anhörigstöd för att se om detta går att samordna kommungemensamt, en arbetsgrupp är tillsatt i frågan.

På Kvarnbergets äldreboende finns en massagefåtölj som är bokningsbar och som inte nyttjas i särskilt stor utsträckning. Den kommer att marknadsföras specifikt till anhöriga och anhörigsamordnaren hjälper till med bokningen.

Gästlägenhet/Anhörighetell

En direkt insats till anhörigvårdare och anhöriga till boende är en gästlägenhet. Förslagsvis läggs den i samband med ett befintligt boende som har en restaurang. Anhörigvårdare som behöver vila och rekreation ska kunna boka lägenheten utan biståndsbeslut.

En närstående som inte vill ta emot beviljade insatser som exempelvis korttidsvistelse, gör det problematiskt för den anhörige. Gästlägenhet skulle vara en lösning för anhörigvårdaren, som själv skulle kunna förflytta sig från hemmet för att få vila och rekreation. Den närstående skulle då kunna få hemtjänst istället för ex. korttidsvistelse. Anhöriga till boende inom våra verksamheter skulle dessutom kunna ges möjlighet till att mot en kostnad få hyra lägenheten, när man besöker nära och kära.

Webbaserat anhörigstöd

Under 2016 kommer man i Sotenäs kommun att ansluta sig till det rikstäckande, webbaserade anhörigstödet "En bra plats" med hjälp av medel från Hälsorådet. Förhoppningen är att genom detta anhörigstöd även nå de yrkesarbetande anhöriga som annars är svåra att nå och ge dem en möjlighet att prata med andra i liknande situation samt att samla på sig information och kunskap.

Samverkan

Samverkan är ingen direkt stödform som de ovan nämnda, men är av stor betydelse för utvecklingen av anhörigstödet. För att uppnå målen som anges i handlingsplanen behöver samarbetet och samverkan öka mellan vård & omsorg, länssjukvård, frivillig-, intresse- och anhörigorganisationer. Oavsett utveckling av stödformer och det förändringsarbete som påbörjats,

är behovet av det professionella stöd som ges inom landstingets hälso- och sjukvård av stor vikt.

Samverkan med VG regionens hälso- och sjukvård

Primärvårdens och sjukhusets roll är att uppmärksamma anhörigas behov av stöd. Informera om vilket stöd som kan ges inom hälso- och sjukvården samt förmedla kontakt eller informera om vart anhörig kan vända sig för att få stöd av kommunen. Fyrbodals nätverk för anhörigstöd har tagit fram en broschyr som marknadsför kommunernas anhörigstöd och ska finnas på dessa inrättningar. Det har under tidigare kartläggningar framkommit att dialogen och samverkan med primärvård och länssjukvården är bristfällig och därmed behöver förbättras. Detta område bör rimligtvis gå genom Fyrbodals nätverk för anhörigstöd.

FyrNa (Fyrbodals nätverk för anhörigstöd)

FyrNA är ett nätverk bildat 2010 av representanter som på en strategisk-/samordnandenivå arbetar med anhörigstöd i Fyrbodals 14 kommuner samt Lilla Edets kommun, på uppdrag av social/omsorgsnämnderna i området. Visionen för arbetet är att utgöra en plattform för gemensamt utvecklingsarbete kring anhörigstöd med fokus på information, förhållningssätt och innehåll. Målet är att stödja kommunernas utveckling av stödet till anhöriga.

Utvecklingsområden

Det finns behov av att utveckla och komplettera befintligt anhörigstöd. Behoven kan se olika ut bland annat beroende på ålder, kön eller om man bor tillsammans med den närstående eller inte. För att uppnå programförklaringen "insyn och påverkan för individ och anhöriga" finns det flera utvecklingsområden såsom:

- Utbildning av anställda och förtroendevalda inom området anhörigstöd
- Praktisk tillämpning av anhörigstöd i all vård & omsorgsverksamhet
- Samverkan inom verksamheterna, mellan förvaltningar, SML och regionen
- Utredning om gästlägenhet för anhöriga
- Utveckling av tillgänglighet, information och marknadsföring av kommunens vård och omsorgsverksamhet.
- Utveckla möjligheten till informationsträffar för invånare i Sotenäs kommun på temat anhörig
- Erbjud ett webbaserat anhörigstöd
- Öka antalet anhörigrupper inom olika områden

Sammanfattning och slutsatser

Kärnan i utvecklingsarbetet för stödet till anhöriga handlar om synsätt, bemötande och delaktighet. En ofta återkommande åsikt om vad som är det bästa stödet, oavsett ålder och målgrupp, är upplevelsen av att deras närstående får en god vård och omsorg av personal som har ett gott bemötande, god kunskap och visar förståelse för de anhörigas situation.

Anhöriga vill att stödet ska kunna ges med kort varsel och vid olika tider på dygnet. Flexibelt, kort varsel och obyråkratiskt är tre ledord som återkommer då anhöriga pratar om hur stödet borde vara för att de ska känna trygghet i vardagen. Forskning om anhöriga visar emellertid att merparten av alla som ger anhörighjälp är i åldern 45-65 år. Många anhöriga är i yrkesverksam ålder och det kan innebära andra former av stöd än de som erbjuds idag kommer behövas. Lagändringen i socialtjänstlagen innebär en mer aktiv roll för kommunen än tidigare. Anhöriga och deras behov behöver uppmärksammas på ett tidigt stadium av all personal inom kommunens verksamheter. Kommunen måste också förbättra informationen till allmänheten och till alla målgrupper om möjligheten att få anhörigstöd.

Det krävs ett långsiktigt arbete för att utveckla anhörigstödet. Samverkan måste utökas och nätverk byggas inom den egna och andra verksamheter i kommunen, Fyrbodals kommuner, länssjukvården samt intresse- och brukarorganisationer. Utifrån kommunens värdegrund uppmanas arbetet med stöd till anhöriga utgå från öppenhet, positiv dialog och omtanke. När anhöriga känner delaktighet och ges möjlighet till inflytande känner de trygghet och glädje i vardagen. Om anställda och förtroendevalda i mötet med anhöriga och deras närstående arbetar utifrån en helhetssyn, kommer det att innebära att varje individ bemöts med respekt, blir bekräftad och att deras olikheter tas tillvara.

Förslag till Omsorgsnämnden

För att uppfylla mål och programförklaringen samt verka enligt kommunens värdegrund, finns förslag på nya formuleringar, metoder, arbetssätt och aktiviteter gällande anhörigstöd i handlingsplanen.

Omsorgsnämnden föreslås anta handlingsplanen i sin helhet.

Nämnden föreslås ge förvaltningen i uppdrag, att inom tidsplanen arbeta vidare inom de olika utrednings- och utvecklingsområden.

Utvecklings- och utredningsområden:

- Utbildning av anställda och förtroendevalda inom området anhörigstöd
- Praktisk tillämpning av anhörigstöd i all vård & omsorgsverksamhet
- Samverkan inom verksamheterna, mellan förvaltningar, SML och regionen
- Utredning om gästlägenhet för anhöriga

- Utveckling av tillgänglighet, information och marknadsföring av kommunens vård och omsorgsverksamhet.
- Utveckla möjligheten till informationsträffar för invånare i Sotenäs kommun på temat anhörig
- Erbjuder ett webbaserat anhörigstöd
- Öka antalet anhöriggrupper inom olika områden